

Αξιολόγηση κατά τη διάρκεια υλοποίησης των ΕΠ και ΠΕΠ του ΕΣΠΑ 2007-2013- Περιβαλλοντική παρακολούθηση

Για την οργάνωση της Αξιολόγησης των ΕΠ και ΠΕΠ του ΕΣΠΑ 2007-2013 η ΕΥΣΣΑΑΠ, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, διαμόρφωσε ένα πλαίσιο οδηγιών που παρέχουν τις βασικές κατευθύνσεις για την προκήρυξη, ανάθεση και υλοποίηση των αξιολογήσεων.

Οι οδηγίες αυτές απευθύνθηκαν στις Διαχειριστικές Αρχές των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, οι οποίες σύμφωνα με το Ν. 3614/2007 έχουν την ευθύνη να οργανώσουν, να παρακολουθήσουν και να διασφαλίσουν ότι οι αξιολογήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 48 (3) του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και αφορούν τα Επιχειρησιακά Προγράμματα (Ε.Π.) που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), εκτελούνται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 47 του ίδιου Κανονισμού, καθώς και ότι λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για την αξιοποίηση των συμπερασμάτων τους.

Οι φορείς οι οποίοι εμπλέκονται στο συντονισμό και την παρακολούθηση των αξιολογήσεων κατά την διάρκεια της υλοποίησης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της περιόδου 2007-2013 είναι η **Εθνική Αρχή Συντονισμού**, οι **Διαχειριστικές Αρχές**, οι **Επιτροπές Παρακολούθησης**, οι **Επιτροπές Παρακολούθησης και Παραλαβής του έργου των Αξιολογήσεων**, η **Ειδική Τεχνική Επιτροπή για την Αξιολόγηση** και το **Δίκτυο Αξιολόγησης**.

Οι Εκθέσεις Αξιολόγησης περιλαμβάνουν πέντε βασικές συνιστώσες που αφορούν στην **αποτίμηση της συνεχιζόμενης ορθότητας και συνέπειας της στρατηγικής**, στην **αξιολόγηση του συστήματος ποιοτικών και ποσοτικών στόχων του ΕΠ**, στην **αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας υλοποίησης του ΕΠ**, στην **αξιολόγηση των μηχανισμών παρακολούθησης, διαχείρισης, ελέγχου και αξιολόγησης των παρεμβάσεων** και στη διατύπωση **ειδικών αξιολογητικών ερωτημάτων**. Κάθε συνιστώσα περιλαμβάνει ένα σύνολο **γενικών αξιολογητικών ερωτημάτων** τα οποία θα πρέπει να απαντηθούν στο πλαίσιο των Εκθέσεων που θα υποβληθούν.

Στις σχετικές οδηγίες προσδιορίζονται σαφώς όλες οι γεωγραφικές και τομεακές συνιστώσες κάθε μελέτης αξιολόγησης, ώστε να είναι ξεκάθαρο από τις Αναθέτουσες Αρχές και τους υποψήφιους Αναδόχους ποιους τομείς πολιτικής, διοικητικές περιφέρειες και άξονες προτεραιότητας θα καλύψει κάθε αξιολόγηση. Ειδικότερα στις **αξιολογήσεις σε επίπεδο τομεακών ΕΠ**, οι ανάγκες ολοκληρωμένης αποτίμησης των κυριότερων τομεακών πολιτικών του ΕΣΠΑ θα πρέπει να καλυφθούν από τις on-going αξιολογήσεις των τομεακών ΕΠ με **διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής τους και με αναφορά στις 13 περιφέρειες της χώρας**. Στις **αξιολογήσεις σε επίπεδο ΠΕΠ**, η Έκθεση Αξιολόγησης του ΠΕΠ θα πρέπει να καλύπτει κατά την ανάλυση των αξιολογητικών ερωτημάτων το περιφερειακό σκέλος του ΠΕΠ (δηλαδή εκείνο που εκχωρείται προς τις ΕΔΑ των Περιφερειών και εκείνο που διαχειρίζεται η Δ.Α των ΠΕΠ). Θα καλύπτει δε την αξιολόγηση των παρεμβάσεων του ΠΕΠ που εκχωρούνται σε ΕΦΔ λοιπών Υπουργείων (ειδικά για τις 5 περιφέρειες μεταβατικής στήριξης) στη βάση των στοιχείων και συμπερασμάτων που παρέχονται από τους Αξιολογητές των Τομεακών Προγραμμάτων.

Τα έργα του Συμβούλου Αξιολόγησης περιλαμβάνει συγκεκριμένα παραδοτέα τα οποία συνδέονται με τα γενικά αξιολογητικά ερωτήματα ανάλογα με το περιεχόμενο του παραδοτέου. Τα παραδοτέα αυτά αφορούν: α) τη **Μεθοδολογία της Αξιολόγησης**, στην οποία περιλαμβάνεται αναλυτική περιγραφή της μεθοδολογίας που θα ακολουθήσει ο ΣΑ σε όλα τα ερωτήματα της αξιολόγησης,

β) την Έκθεση Αξιολόγησης για την ανάλυση σημαντικής απόκλισης από τους αρχικούς στόχους του Προγράμματος, γ) την Έκθεση Αξιολόγησης για την υποβολή πρότασης αναθεώρησης του Προγράμματος, δ) την Έκθεση Αξιολόγησης του Προγράμματος για το 2011 στο πλαίσιο του Σχεδίου Αξιολόγησης (Ενδιάμεση Έκθεση Αξιολόγησης), η οποία θα εκπονηθεί το Β' εξάμηνο του 2011 και ε) τις Ειδικές Αναφορές Αξιολόγησης.

Οι αξιολογήσεις αυτές θα εκπονηθούν από ανεξάρτητους Συμβούλους Αξιολόγησης (external evaluators), οι οποίοι θα επιλεγούν μετά από προκήρυξη ανοικτού δημόσιου διεθνούς διαγωνισμού.

Εξαιρέση δύναται να αποτελέσει το Παραδοτέο β) Έκθεση Αξιολόγησης για την ανάλυση σημαντικής απόκλισης από τους αρχικούς στόχους του Προγράμματος, το οποίο κάθε ΔΑ μπορεί να αποφασίσει να εκπονηθεί εσωτερικά από την αρμόδια Μονάδα Α. Στην περίπτωση αυτή, τούτο καθίσταται σαφές ήδη από την προκήρυξη του έργου.

Η κάλυψη των απαιτήσεων των αξιολογήσεων αυτών, θα γίνει με προκήρυξη **που θα πρέπει να δημοσιοποιηθεί στο αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα**. Το έργο του Συμβούλου Αξιολόγησης αρχίζει από την ημερομηνία υπογραφής της Σύμβασης και έχει διάρκεια δύο χρόνια.

Το κόστος των Αξιολογήσεων που ανατίθεται σε εξωτερικούς αξιολογητές (Συμβούλους Αξιολόγησης) θα καλυφθεί από τον προϋπολογισμό του Ε.Π. της Τεχνικής Υποστήριξης 2007-2013 για τις οκτώ περιφέρειες του στόχου της Σύγκλισης, για δε τις λοιπές περιφέρειες από την Τεχνική Υποστήριξη του κάθε Ε.Π.

Προκειμένου να καλυφθεί με τις υπογραφείσες συμβάσεις αξιολόγησης και το χρονικό διάστημα 2012-2013, θα πρέπει να προβλεφθεί στις σχετικές προκηρύξεις και συμβάσεις το δικαίωμα της προαίρεσης της Αναθέτουσας Αρχής.

Οι αξιολογήσεις που θα εκπονηθούν κατά την διάρκεια υλοποίησης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της περιόδου 2007-2013 διαβιβάζονται στην Ε.Ε. από την Αναθέτουσα Αρχή, μετά από ενημέρωση της Επιτροπής Παρακολούθησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Στο πλαίσιο της αξιολόγησης εντάσσεται και η παρακολούθηση της εφαρμογής της κοινοτικής νομοθεσίας όσον αφορά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και την στρατηγική περιβαλλοντική αξιολόγηση.

Οι βασικές αρχές που διέπουν την παρακολούθηση αυτή είναι:

- ο έγκαιρος εντοπισμός των **απρόβλεπτων δυσμενών επιπτώσεων στο περιβάλλον** από την υλοποίηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος.
- η **λήψη κατάλληλων επανορθωτικών μέτρων**. Τα κατάλληλα επανορθωτικά μέτρα απαιτείται να προταθούν, σε περίπτωση που διαπιστωθούν κατά τη διάρκεια εφαρμογής του ΕΠ δυσμενείς περιβαλλοντικές επιπτώσεις, που δεν είχαν προβλεφθεί ή προκύπτουν νέες υποχρεώσεις από το ισχύον θεσμικό πλαίσιο προστασίας του περιβάλλοντος.
- η χρησιμοποίηση της περιβαλλοντικής παρακολούθησης ως **μέσου επαλήθευσης** των πληροφοριών της περιβαλλοντικής μελέτης.
- Η χρησιμοποίηση της διαδικασίας περιβαλλοντικής παρακολούθησης σε περίπτωση **αναθεώρησης** των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

Με την υπ.αρ.26673/ΕΥΣΣΑΑΠ 1485/10-6-2008 εγκύκλιο «για την παρακολούθηση της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της προγραμματικής περιόδου 2007-2013» της Εθνικής Αρχής Συντονισμού, τέθηκαν οι στόχοι, οι βασικές αρχές και τα εργαλεία της περιβαλλοντικής παρακολούθησης και συγκροτήθηκε δίκτυο μεταξύ των φορέων που έχουν αρμοδιότητα για την περιβαλλοντική παρακολούθηση των

Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, το οποίο συντονίζεται από την Εθνική Αρχή Συντονισμού.

Στο πλαίσιο αυτό αναπτύχθηκε και αποτυπώθηκε, κατόπιν διαβούλευσης με τις εμπλεκόμενες Υπηρεσίες, ένα σύστημα παρακολούθησης των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του Ε.Π. τα κύρια στοιχεία του οποίου είναι :

1) Οι **περιβαλλοντικές συνιστώσες** στο πλαίσιο της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Αξιολόγησης των Ε.Π. του ΕΣΠΑ που είναι οι ακόλουθες:

- 1) ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ – ΧΛΩΡΙΔΑ – ΠΑΝΙΔΑ
- 2) ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ – ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ – ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΥΓΕΙΑ
- 3) ΕΔΑΦΟΣ -ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ
- 4) ΥΔΑΤΑ
- 5) ΑΕΡΑΣ
- 6) ΥΛΙΚΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
- 7) ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ
- 8) ΤΟΠΙΟ – ΑΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
- 9) ΚΛΙΜΑΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ – ΕΝΕΡΓΕΙΑ

2) Η δημιουργία ενός **ομογενοποιημένου καταλόγου περιβαλλοντικών δεικτών** (60), το περιεχόμενο του οποίου είναι δυναμικό και μπορεί να διευρυνθεί ή και να τροποποιηθεί κατά την πορεία υλοποίησης των ΕΠ.

Οι δείκτες του Ε.Π. έχουν επιλεγεί με βάση το προγραμματικό κείμενο, τη ΣΜΠΕ αλλά και του περιβαλλοντικούς στόχους και τις υποχρεώσεις της χώρας. Οι δείκτες αποτυπώνονται ανά Άξονα Προτεραιότητας του Ε.Π. και περιβαλλοντική συνιστώσα.

Βασικός στόχος των περιβαλλοντικών δεικτών είναι να αποτυπώνουν με ακρίβεια και σαφήνεια την εξέλιξη των επιπτώσεων στις περιβαλλοντικές συνιστώσες από την εφαρμογή του Ε.Π. Για την επιλογή των δεικτών κύριο σημείο αναφοράς αποτέλεσε η δυνατότητα τροφοδότησης από τους αντίστοιχους Δικαιούχους ή τα υπάρχοντα δίκτυα μέτρησης.

3) Η **Ετήσια Έκθεση** στόχος της οποίας είναι η παρακολούθηση κι αξιολόγηση των προσδιορισμένων περιβαλλοντικών δεικτών που συνδέονται με τις δράσεις του Ε.Π.

4) Η Συγκριτική Έκθεση σκοπός της οποίας είναι η αποτίμηση των περιβαλλοντικών μεταβολών που οφείλονται στο υλοποιηθέν-ολοκληρωμένο τμήμα του προγράμματος, η σύγκριση με τις εκτιμήσεις της ΣΜΠΕ και τις εξελίξεις στο θεσμικό πλαίσιο για το περιβάλλον, καθώς και η διαπίστωση της αναγκαιότητας ή μη ανάληψης διορθωτικών ενεργειών.

Οι παραπάνω εκθέσεις συντάσσονται από την Δ.Α. του κάθε ΕΠ σε συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα και αποστέλλονται στην Εθνική Αρχή Συντονισμού του ΥΠΟΙΟ, καθώς και στην αρμόδια ειδική υπηρεσία του ΥΠΕΚΑ, που θα συντονίζει και θα παρακολουθεί το σύνολο των περιβαλλοντικών έργων. Οι Εκθέσεις δεν προβλέπεται να υποβάλλονται μέσω του συστήματος πληροφορικής για την ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και κάθε κράτους μέλους (βάση SFC).

Έχει ήδη συνταχθεί η πρώτη ετήσια έκθεση και την εποχή αυτή συντάσσεται η δεύτερη.